

ԲԱՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ ՔԱՆԻ ՄԻ ՕՐԻՈՐԳԱՅ ՄԷՋ

ՀԱՄԱԶԱՊՈՒՀԻ — Ընթերցասէր :
ՄԱՐԳԱՐԻՏ — Գիւղական աղջիկ :
ՀՈՒԱՐԴ — Մեծատուն օրիորդ :
ԴՍՏԻԿ — Ուրբ :
ՆԱԶԵՆԻԿ — Պճնասէր :

Համապատուէի. — Տեսէք, տեսէք, (ա-
մենքը ցուցած կողմը կը նային) զամ'
բիւղ Փախող աղջիկ մը կուգայ. Բնէ
պարզ հագուստ, Բնէ ուրախ գէմք :

Սարգսիկ. — Բարեւ ձեզ օրիորդներս
Սարգիկ. — Բարի եկիք : Լոյս զամ'
բիւղները քո հիւսածն են :

Սարգսիկ. — Լոյս. ասանցմէն աւե-
լն գեղեցիկներն կարող եմ հիւսել, Սա-
րիշ շատ ձեռագործներ ալ ունիմ :

Սարգիկ. — Երանի՜ քո համբերու-
թեանդ. ես չեմ կարող կէս ժամ շա-
րունակ նստիլ և աշխատիլ : Կոնդե-
րըս ալ բնութիւնս իմանալով ամենե-
ւին չեն աշխատեցներ զիս, հագուստ
ներս ալ կամ կարած կ'առնեն՝ կամ ու-
րիշին կարել կուտան :

Սարգիկ. — Հապա ես, եթէ քիչ
մը աշխատիմ, հոգիս բերանս կը հառ-
նի : Ենցած օր մեր սպասուհին իր ծը-
նողաց տեսութեան գացած էր, մին
չեւ որ սենեակները մաքրեցի, հազար
անգամ սպասուհին անխմեցի, որ ամս
սպասուհորութիւնը իմ՝ վրայ թողած
էր :

Սարգիկ. — Փառքքեզ, Լստուած, ես
ամեն օր կ'աշխատիմ, ասան մէջ ամեն
բան կը կատարեմ, մաքրութիւն, լը-
ուացք, կար, կերակուր, ամենը ես
կը պատրաստեմ, բայց ամենեկին տրը-
տունը մը չունիմ : Բայ յայսմանէ,

ուրիշներու համար ալ կար կը կարեմ,
իսկ Սարգիկին և Սարգիկին իրենց հա-
գուստներն անգամ պատրաստ կը հազ-
նին, և ասան մէջ փոքրիկ սպասուհ-
րութիւն մը ընեցուն համար այսչափ
գանգատ կ'ընեն :

Սարգիկ. — Կոնդեզ հարստութիւն
թողած չեն, եղբարքդ ալ կարողու-
թիւն չունին սպասուհի մը վարձելու,
ի հարկէ ամեն բան գու պիտի ընես
Լստը յոգարութիւն չեն ըսեր, այլ
անձարութիւն, ինչպէս ասածն ալ
կըսէ թէ. «Ենչորդ և կերեր բանջարդ» :

Սարգիկ. — Սարգիկին, հաւատացիր
որ իմ աշխատանքս յոգարութեամբ է
և ոչ անձարութեամբ : Իմ մօրս պատ-
ուէրը միշտ այս էր թէ՛ մարդու ամե-
նէն մեծ և անկորուստ հարստութիւ-
նը՝ աշխատանքն է, ինչպէս և կոնդ
կամ աղջկան փառքն ու պատիւն ալ
ասանխիմութիւնը : Սիւթական հա-
րստութիւնները շատ անգամ փայրե-
նի մը մէջ կ'անցնին, բայց աշխատանքը
հաստատուն հարստութիւն է և ոչ
խատասէրները երբէք անօթի և կարող
չեն մնար : Ես յաւիտեան երախտա-
գէտ եմ իմ՝ ճնողացս, որ մանկութե-
նէս աշխատանաց և տնտեսութեան
փորձեցուցին : Ստորի կ'ըսեմ որ ըսա-
ծըս ճարահատութենէ չէ, այլ սով-
րութենէ : Ինչպէս որ քեզ համար աշ-
խատանքը ձանձրալի է, նոյնպէս ալ ինձ
համար՝ պարապորդութիւնը :

Համապատուէի. — Ինձ համար ալ
նոյնպէս : Թողունք որ ուրախու-
թեամբ մօրս կ'օգնեմ և ամեն բան կը
կատարեմ. թողունք որ օրը մէկ ժա-
մէն աւելի կը նստիմ և զանազան օգ-
տակար գրքեր կը կարդամ, այլ և շատ
անգամ հօրս նամակները և վաճառա-
կանութեան թղթերը մաքուր կ'օրի-
նակեմ, և այս ամենը ինձ համար մի
գեղեցիկ զբօսանք կը համարիմ :

Երաբար. — Կազմեմք, այս ինքզնեքդ
դեռ աշխարհիս համը չըգտանէ, անոր
համար աշխատանքն ալ զգեսանք կը
համարեն, մինչդեռ մեր զգեսանքն է
ժամերով պարտիլ, զոնէ շաբաթը մի
անգամ պարտահանդէսներու մէջ գլու
նուիլ, նորերուկ գլխասներէ երբէք
չը գլուիլ, ամեն ուրախութիւններ
վայելել, և այլն և այլն :

Կազմեմք. — Իրաւ կըսեմ, զգեսանքէ
դուրս իլը մահ է ինձ համար : Սանկու
թենէս այսպէս վարժած եմ, հագ-
ուիլ, զարդարուիլ և յարգուիլ :

Սարգսիս. — Չըսես որ քաղաքներու
թաղիկներէն և կիներէն շատերը մէկ
մէկ չատուածուհի ըլլալու վրայ են,
ու իրենց ծնողներն ու ամուսիններն
իրենց կամքին ծառայ և ստրուկ եղած
են : Իսկայ օվ գիտէ թէ շատ անգամ
նոյն իսկ ծնողները և ամուսինները
չեն պատճառ այս բանին : Ինչ և իցէ,
ես այս տեսակ պատմութիւններ լըն-
լու սիրտ չունիմ : Իսկ ինձ, զամբիւղ-
ներս պիտի առնէք, թէ ոչ :

Երաբար. — Իհա քեզ նոր բան .
Սարգսիսի սրտացաւն ալ իր զամ-
բիւղներն ու ձեռագործներն են : Իս
ալ կ'ուզէ քանի մը փարայ փաստիկիլ,
ով գիտէ, կամ հայրն անօթի է կամ
մայրն :

Սարգսիս. — Երեցեք, օրիորդներ,
իմ հայրն ու մայրն անօթի չեն, բայց
աշխատանքով փարայ փաստիկիլն ալ
ամօթ բան չէ : Փոխանակ ձեզ պէս
հօր ստակով հագուելու, աւելի ու-
րախութիւն է ինձ համար իմ ձեռաց
աշխատանքով իմ պիտոյքս հոգալու :
Յուսով եմ մինչեւ անգամ ինձ հա-
մար օժիտ պատրաստելու :

Կազմեմք. — Իրանի թէ ձեռքս ստակ
ունենայի, Համազասպուհի, առանց
խօսելու կուտայի, ինչ որ պահանջեր
ինձմէն. այս պարզասիրտ գիւղական

աղջկեր իր զամբիւղներուն և ձեռա-
գործներուն համար :

Համազասպուհի. — Իրաւ կ'ըսեմ, ես այ
ձեռքս ստակ չունիմ, ապա թէ ոչ
զամբիւղները գնելէն աւելի իր սիր-
տն ու աշխատասիրութիւնը վարձա-
արութեան են արժանի :

Կազմեմք. — Ինչ շատ զմայլեցաք այս
գիւղականին փոյգիւնչ կայ պոքքան զար-
մանալու : Սթէ զամբիւղներ չէք տե-
սած : Լարոպայէն հազար անգամ ա-
ւելի գեղեցիկները կը բերեն ծախելու :
Քանի հատ կ'ուզէք, կարող եմ ձեզ
ցուցնել, որ ծնողք առած են ինձ
համար :

Կազմեմք. — Ենք զամբիւղներու վը-
րայ չենք զարմանար, Կազմեմք, և գի-
տենք որ Լարոպայէն աւելի գեղեցիկ
ները կը բերեն, բայց մեր սիրտը գրաւ-
ւողը աւելի այս գիւղական աղջկան
աշխատանքն ու պարզասիրտութիւնն է :
Ենք կ'ուրախանանք անոր վրայ, որ
մեր ոչքով կը տեսնենք, որ Լարոպա-
ցու ըրածն իշխացին ալ կարող է ընել,
եթէ աշխատի, Լը տեսներ որ աշ-
խատանքն ամեն տեղ իր արգիւնքն
ունի. ամեն բան Լարոպայէն սպասել,
ամեն բան Լարոպայէն գնել, այս ալ
խիստ թեթեւամտութիւն է և մանաւ-
անդ մեծ յանդիմանութիւն Միա-
ցուց ծուլութեան : Սարգիս և կա-
նայք ամեն երկիրներու մէջ նոյն են,
միայն աշխատանքն է որ Լարոպային
Իշխացին կ'որոշէ : Սոյն ուսմունքն
ու կրթութիւնն է որով մէկը կը գով-
ուի և միւսը կը պարտաւորի : Ընտա-
տանք, ուսմունք, և ահա ամենքը հա-
ւասար են :

Երաբար. — Ստուտ սիրէք, քարոզմի
կարգաք, ամեն մարդ իր գործը նայէ
գիտէ. որչափ կ'ուզէք աշխատեցէք,
ձեր ձեռքը բռնող չը կայ, բայց ուրիշե-
րու ազատութեան գէմ ալ մի խօսէք :

Համազասպուհի. — Իբր թէ պարապորդ ու թիւնը՝ ազատու թիւն է, իբր թէ աշխատանքի վրայ խօսիլը՝ ազատութեան դէմ խօսիլ է ։ Ինչ թիւր հասկացողութիւն և ինչ կորստաբեր ճանապարհ ։ Ըջատը նա է, որ ուրիշ աշխատանքով չապրիր ։ Ըջատը նա է, որ մօգաներու և նորելու կներու գերի գարձած չէ ։ Ըջատը նա է, որ հաստատուն կամք ունի բարին ու օգտակարը գործելու և չարէն ու վնասակարէն հեռանալու ։ Ըյսպէս կը հասկընանք մենք ազատութիւնը ։

Վարկի. — Ինչ հարկէ երկար խօսիլ, Համազասպուհի, քանի որ ըսածներդ միայն դու պիտի լսես ։ Սիւթէ կը կարծես թէ Նազենիկին ու Նուարդը չեն գիտեր, որ աշխատանքը պարապորդութենէ աղէկ է ։ Սիւթէ կը կարծես որ պիտի համոզուին ըսածներէդ ։ Այս չեմ կարծեր, վասն զի համոզուելու համար կամք հարկաւոր է ։ Քանի որ կամք չը կայ՝ հետեւեալէս համոզուելիս ալ չառ դժուարին է ։ Ուրեմն կ'ազալեմ որ թողուս այդ խնդիրը ։

Նալէի. — Ինչու թողու, թող խօսի Նուարդը ։ Այո՛ թող խօսի, գուցէ պիտի համոզուիք ։

Համազասպուհի. — Ի՞նչքէ համոզուեցէք, կուզէք մի համոզուիք ։ Ես իմ կողմէն հաստատ համոզուած եմ, որ թէ հարուստ և թէ աղքատ ամենքն ալ պարտաւոր են աշխատիլ ։ Ես համոզուած եմ որ կանանց ու աղկանց մաքրասիրութիւնը և պարզակեցում թիւնը ընտանեկան կենաց զարդն է ։ Ես համոզուած եմ, որ տանտիկնութիւնը, ասղնեգործութիւնը, բարեպաշտ վարք ու բարքը իգական սեռի վայելուչ պատկն է ։ Ես համոզուած եմ, վերջապէս, որ օրինաւոր կրթութիւն մը, համեստ ու ամօթխած վարմունք մը և աշխատանքը առնակու-

թիւն մը՝ աղկանց ամենէն մեծ օժիտն է, որով կարող են արժանաւոր մնալ բեր և տանտիկիները ըլլալ ։ Ես է իմ համոզումը, այս է իմ կարգացածը ։

Սարգսի. — Կերեւի թէ, զամբիւղներս չը պիտի առնէք դուք, հոգ չէ, առնողներ չառ ։ Եստուտմ անպակաս ընէ Հայոց բարեսիրտ տիկնայքն ու պարոնայքը ։ Ուրեմն մնայ բաւրեալ ։

Լիւի. — Ինչո՞ւ բարեալ ։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԱՌԱՔԱՆԻ ՈՒ ՔԱՆԱՔԱՎԻՐ ԳԱՏԱՆԻ

(Հարունակութիւն, տես թիւ 8) ։

ԿԵՆ.

Իայց զգայ ի կեցիր. քաղաքակրթութիւնը քաղցր խօսքերու և շնորհակալութեանց շատութեանը վրայ կայացած չէ, որոնք մեր զգացմունքը չեն յայտնեար. ալ կը կեղծեն ։ Ստեփանը միշտ սուրկիկն, հագուած սգուած կը տեսնես ։ Բերնէն մարդավարական խօսքեր ու ցուրտ շնորհակալութեան կերպեր ջրիպ կը վազեն ։ ամեն վայրկեան շնորհակալ կ'ըլլայ ։ ամեն վայրկեան ներում կը խնդրէ ։ կարծես թէ առանց քեզի չկրնար հանգիստ ըլլալ ։ Թեթեւ մէկ տկարութիւն մը ունենա՞ս կարծես թէ քուռն աչքէն կը կտրի ։ ամեն ըրածիդ վրայ կը զարմանայ, կը զմայլի ։ անանկ որ թէ որ դեղձը Զուռուարի մէջ կը հասնի լսես, չհամարձակիր դէմ դնելու ։ Ստեփանն իրեն նմաններն համ կ'առնուն ։ Բայց խելք ունեցողներն ամենքն ալ կը խորշին ։

Վաղաքակրթութիւնն ուրիշ բան ըսել չէ, եթէ օչ մարդավարութիւն,